

ЕКОЛОГО-ВАЛЕОЛОГІЧНІ ЗНАННЯ ЯК НЕВІД'ЄМНИЙ КОМПОНЕНТ ФАХОВОЇ ВІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПРИРОДНИЧИХ ДИСЦИПЛІН

*Оніпко Валентина Володимирівна
м. Полтава*

В умовах погіршення екологічного стану довкілля, у зв'язку із зростанням рівня механізації, автоматизації, комп'ютеризації трудових процесів і урбанізацією середовища гостро постає проблема збереження здоров'я людини, яка стає однією з глобальних проблем сучасності, так як має життєво важливе значення для всього людства. Основними екологічними факторами, що діють на людей у великих містах, є: забруднення водних об'єктів, забруднення ґрунтів шумове забруднення, забруднення атмосферного повітря, збільшення рівня вібрації, геопатогенні зони, геохімічні бар'єри. Ці фактори мають прямий вплив на здоров'я та емоційний стан людей.

Саме тому в даний час одним з пріоритетних завдань еколого-валеологічну освіти можна розглядати як процес і результат оволодіння майбутніми вчителями соціальним еколого-валеологічним досвідом, що є провідним чинником формування еколого-валеологічної культури майбутніх фахівців. Сутність еколого-валеологічної культури дає зрозуміти, що при формуванні системи знань про грамотну, екологічнобезпечну, здоров'язберігаючу взаємодію людини з навколишнім середовищем, повинні бути знання з екології людини та валеологія. Формування еколого-валеологічної культури майбутніх учителів природничих дисциплін повинно здійснюватися з урахуванням сучасних наукових знань про екологію людини, її взаємозв'язки із біосферою і Всесвітом, ролі екології людини у формуванні культури особистості як основи подолання екологічної кризи, забезпечення індивідуального і популяційного здоров'я людини та стабілізації екологічної рівноваги біосфери як живої системи

Словосполучення «еколого-валеологічні знання» відображає не просто факт об'єднання екологічних та валеологічних знань, а глибинний взаємозв'язок, взаємозумовленість цих видів знань. Здоров'я інтегрує в собі екологічну та валеологічну єдність організму, особистості і навколишнього середовища.

Однак найбільш важлива причина, що викликає ослаблення здоров'я населення – це спосіб життя, який не відповідає біологічній основі організму, його генотипу. Частка впливу цього фактора на стан здоров'я людини оцінюється експертами ВООЗ в 50% [3, С.12]. Усвідомлення того факту, що здоров'я людини в значній мірі залежить від його способу життя і ставлення до свого здоров'я, привело до розуміння необхідності цілеспрямованого виховання у підростаючого покоління відповідального ставлення до здоров'я, установок на здоровий спосіб життя, тобто до необхідності еколого-валеологічної культури. Під еколого-валеологічною культурою ми розуміємо складне особистісне утворення, яке має складну структуру до якої входять мотиваційно-ціннісний, когнітивний, операційно-діяльнісний, рефлексивно-оцінний компоненти. Формування когнітивного компоненту передбачає процес набуття еколого-валеологічних знань про здоровий спосіб життя, про закономірності становлення, збереження і розвитку здоров'я людини під впливом абіогенних і біогенних чинників середовища, оволодіння вміннями збереження і вдосконалення особистого здоров'я і біоенергоінформаційної рівноваги в природних екосистемах, оцінки формують його чинників, а також оволодіння вміннями його побудови, освоєння методів і засобів пропаганди здоров'я та здорового способу життя та формування екологічної свідомості, індивідуальної, екологічної та валеологічної культури особистості в світлі глобальних еколого-валеологічних проблем, що виникають в умовах техногенних перетворень у навколишньому середовищі. Еколого-валеологічні знання – це знання про екологічнобезпечну та здоров'язберігаючу взаємодію людини з навколишнім середовищем, які мають інтегрований характер і поєднують у собі екологічні, валеологічні, біологічні, медичні, філософські, географічні, економічні, соціологічні, юридичні, демографічні та інші знання. В пошуку ключових понять і термінів, на основі яких можливе формування певної еколого-валеологічної позиції особистості щодо свого здоров'я та здоров'я інших людей, основним завданням є вироблення конструктивних стратегій по формуванню культури здоров'я, здорового способу життя та його ціннісно-сміслових основ [1, С.67].

У сучасних вимогах до рівня підготовки педагога вказується необхідність засвоєння студентами педагогічного вузу знань про взаємозв'язки організму з навколишнім середовищем,

усвідомленням здоров'я дитини як основної цінності, формування відповідальності майбутнього вчителя за здоров'я дитини.

Аналіз педагогічного досвіду дозволяє нам визначити провідним чинником ефективності формування еколого-валеологічної культури є перехід від знань про здоровий спосіб життя і причини, що послужили основою порушення екологічної рівноваги в середовищі, до програми формування індивідуальної екологічної та валеологічної культури особистості [2, С.4]. У процесі навчання майбутніх вчителів природничих дисциплін це виражається в органічному поєднанні розвинутих еколого-валеологічної свідомості, мислення та переконаності виступають як мотив і настанова відповідної практичної еколого-валеологічної діяльності, забезпечують її високу результативність та формування здоров'язберігаючого освітнього середовища.

Аналіз психолого-педагогічних досліджень дозволяє зробити висновок, що поведінка учнів, що суперечить принципам здорового способу життя, обумовлено в значній мірі низьким рівнем їх валеологічної грамотності [1, С.103]. Як відомо, екологія людини вивчає взаємозв'язок здоров'я та факторів навколишнього середовища, а валеологія – взаємозв'язок здоров'я і способу життя людини. На наш погляд, дане визначення категорій «здоров'я» і «здоровий спосіб життя» дозволяє констатувати, що екологічне та валеологічне виховання повинно виступити як єдина система, що забезпечує формування гармонійно розвинутої особистості зі стійкими формами мотивації на здоров'я і здоровий спосіб життя, а також мотиваційно-смысловими основами адекватних типів здоров'язберігаючої поведінки.

Отже, еколого-валеологічні знання становлять когнітивний компонент еколого-валеологічної культури майбутнього вчителя, який є базовим для усіх інших компонентів, оскільки визначає мотиви еколого-валеологічної діяльності майбутнього вчителя, його ціннісне ставлення до навколишнього середовища і здоров'я.

Перелік використаної літератури:

- 1.Формування валеологічної компетентності студентів педагогічнихуніверситетів у процесі професійної підготовки: дис. канд. пед. наук: 13.00.04 / О.М. Бондаренко; АПН України. Ін-т пед. освіти і освіти дорослих. – К., 2008.
- 2.Готовність вчителя до використання здоров'язберігаючих технологій у навчально-виховному процесі // Здоров'я та фізична культура – 2006, №8. – С. 1–6.
- 3.Страшко С.В. та ін. Інфекційні хвороби, що набули соціального значення: К., «Освіта України».– 2006. – 56 с.

28 КВІТНЯ – ДЕНЬ ОХОРОНИ ПРАЦІ В УКРАЇНІ

*Архипов Юрій Вікторович
м. Полтава*

Відповідно до Указу Президента від 18 серпня 2006 року №685/2006 28 квітня визначено Днем охорони праці в Україні.

У цьому році Всесвітній День охорони праці за рекомендацією Міжнародної організації праці (МОП) відзначатиметься під девізом: «Удосконалення збору та використання даних про безпеку та гігієну праці».

Свою діяльність у 2017 році МОП спрямувала на підвищення інформованості про розміри і наслідки пов'язаних з роботою нещасних випадків і професійних захворювань. Оскільки дані про такі нещасні випадки і захворювання мають важливе значення для профілактики, існує гостра необхідність у вдосконаленні системи повідомлення і реєстрації, а також у зборі і аналізі інформації про безпеку і гігієну праці на національному рівні.

Впродовж 2016 року на підприємствах, зареєстрованих у відділенні виконавчої дирекції Фонду соціального страхування від нещасних випадків та професійних захворювань України у м. Полтаві, сталося 49 нещасних випадків, в яких постраждало 54 особи, 6 чоловік було травмовано смертельно. Найбільш травмонебезпечними є транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність – 13 осіб, переробна промисловість – 11. Травмонебезпечними професіями продовжували залишатися водій – 7 осіб, охоронник – 5 осіб, фельдшер та листоноша – по 4 постраждалих. Випадків професійного захворювання не зафіксовано.

Травматизм на виробництві є важливою, але недостатньо усвідомленою проблемою нашого суспільства, для розв'язання якої потрібні систематичні та всебічні зусилля. За офіційними даними, у середньому щороку на виробництві гинуть в Україні 400 осіб і 5 тисяч